

Мартинюк Н.А.

студент,

Національний університет «Острозька академія»

СХІДНИЙ ВЕКТОР ДИПЛОМАТІЇ ЕКЗИЛЬНОГО УРЯДУ УНР: ВАРШАВСЬКО-ПАРИЗЬКИЙ ПЕРІОД (1924-1940 РР.)

Уряд УНР в екзилі приділяв значну увагу східному вектору зовнішньої політики та дипломатичним відносинам із країнами азійського сектору. Ще за часів його перебування на території України у багатьох державах Азії, що знаходилися по сусідству з більшовицькою Росією, діяли дипломатичні представництва УНР. Згодом, на еміграції, її Державний Центр підтримував стосунки із азійськими країнами саме через ці представництва. Зауважимо, що в цьому напрямку політики українські дипломати мали певні успіхи. Вони фігурували в списках дипломатів та користувалися посольськими привілеями, хоча, фактично, здійснювали свою діяльність без офіційного визнання – *de facto*. У варшавсько-паризький період діяльність наших послів носила суто громадський характер.

Важливою ділянкою налагодження дипломатичних зносин та проведення зовнішньої політики була глобалізація співпраці із народами, що були «поневолені» більшовицькою Росією. В історіографії це явище отримало назву «прометейського руху», в якому, крім українців, брали участь представники Дону, Кубані, Криму, Туркестану та Кавказу. Цікаво відзначити, що окремі джерела свідчать про таємні дипломатичні домовленості між ними та послами УНР.

Міністр закордонних справ О. Шульгин писав: «...з усіма поневоленими народами СРСР підтримуємо ми постійний зв'язок, і в першу чергу, [...] з Кавказькими Республіками. Властиво ходить справа про Азербайджан, Грузію і Північний Кавказ: ці три республіки тісно пов'язані між собою і Україною [...] Не раз делегація трьох кавказьких республік, разом з Українською Місією, подавала спільні дипломатичні заяви. Ще ж частіше, подаючи свої ноти, як кавказці, так і Україна, згадували один про одного, а так само за Туркестан, з представником якого, ми завжди підтримували найліпші стосунки» [7, с. 105-106].

Потужними центрами розгортання й підтримки прометейського руху в ДЦ УНР стали Варшава та Париж.

У французькій столиці діяв Комітет українсько-кавказько-туркестанської приязні. Із осідком у Варшаві існував «Прометеївський Союз» на чолі з відомим дипломатом УНР Романом Смаль-Стоцьким. До цього Союзу, крім вищезгадуваних входили козаки Дону й Кубані [2, с. 41]. Також українці співпрацювали із представниками Криму, Карелії [1, с. 692]. Наші послы захищали інтереси не тільки свої, а й інших країн. У 1930 р. Р. Смаль-Стоцький на Асамблеї Унії Товариств прихильників Ліги Націй наголошував: «Не буду говорити про мою батьківщину Україну, – я її долю вам покажу на прикладі Грузії. Грузія до 18 століття самостійна держава, проклямувала у 1918 році

свою незалежність – як Фінляндія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Україна. А в році 1921 та Грузинська держава, що була визнана майже всіма державами світу, але не встигла стати членом Ліги Націй... ось цю Грузинську державу, державу демократичну... без виповідження війни нападено і окуповано більшовеками... Подібна до Грузії доля спіткала Україну, Кубань і Азербайджан, і Горців, і Туркестан, і Татар, і Карельців. А це все разом 80 мільйонів народу...» [1, с. 693].

Про тісну співпрацю із східними народами свідчить факт, що представники від Грузинського Комітету, вільного козацтва Дону, Кубанського уряду, татарського народу Криму і Поволжя разом з членами уряду УНР були присутні на другому з'їзді українських емігрантів, що відбувся 29-31 грудня 1928 року [4, с. 185].

Із 1925 року в Парижі французькою мовою виходив журнал «Прометей» («органу оборони інтересів Кавказу, України та Туркестану», як було зазначено на його титульній сторінці). При цьому ж журналі в 1934 році виникла ідея створення організаційного комітету (з осідком у французькій столиці) для утворення осередку співпраці між Україною, кавказькими народами та Туркестаном [7, с. 107]. Також тут діяв клуб Кавказу і України під назвою «Незалежність», на чолі якого стояв дипломат М.А. Шумицький (пізніше клуб через низку причин припинив діяльність).

Із 1921 (і аж до 1935) року інтереси уряду УНР у Туреччині представляв Василь Мурський (він також не зміг добитися офіційного визнання, тому здійснював свою діяльність приватно). В 1930 р. дипломат написав книгу турецькою мовою «Україна та її боротьба за незалежність» [6]. Провідні діячі товариств колишніх вояків Армії УНР, що також проживали в Туреччині, надавали активну допомогу спецслужбам Державного Центру УНР в екзилі [5]. Становище українських політичних емігрантів тут погіршилося на початку 1926. Турецький уряд видав низку постанов, що обмежили їхню діяльність (іноземці не мали права посідати певні посади, займатись ремеслом тощо). У цьому прослідковувався вплив Радянської Росії на вищу політичну еліту Туреччини [4, с. 277-278].

Підтримувалися неформальні зносини із Японією [3, с. 300]. Дипломати еміграційного уряду робили виступи перед Лігою Націй в справі Японсько-Хінського конфлікту.

Представник зовнішньополітичної служби УНР Роман Смаль-Стоцький звертав часто увагу Ліги на те, що офіційна Москва має сильний політичний вплив на Китай [7, с. 176-178].

Підсумовуючи, варто відзначити, що східний вектор зовнішньої політики був важливим для екзильного уряду УНР. Існували міцні контакти із представниками азійських країн. ДЦ УНР надавав велику підтримку розгортанню прометейського руху. Наші послы відстоювали не лише свої інтереси, але й Азербайджану, Кубані, Туркестану Грузії та ін. Представники згаданих держав брали участь в з'їзді української еміграції в Польщі у 1928 році. Уряд мав постійного представника в Туреччині, підтримувалися неформальні зносини з

Японією. Також наші дипломати звертали увагу світової спільноти на політичні проблеми країн Сходу під час засідань Ліги Націй.

Список використаних джерел:

1. Брицький П. Роман Смаль-Стоцький: дипломатична, громадсько-політична та науково-педагогічна діяльність / П. Брицький // Україна дипломатична: науковий щорічник. – Київ, 2004. – Вип. 4. – С. 682-698.
2. Лівницький М.А. ДЦ УНР в екзилі між 1920 і 1940 роками / М. А. Лівницький. – В-во «Українське інформаційне Бюро»: Мюнхен-Філадельфія, 1984. – 72 с.
3. Малюта О. Органи влади ЗУНР та УНР в екзилі у 20–40-і рр. ХХ ст.: боротьба за національну державність як форму організації повсякденного життя української еміграції / О. Малюта // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: 36. ст. – К., 2007. – Вип. 12. – С. 287-308.
4. Піскун В. Політичний вибір української еміграції (20-ті роки ХХ століття) / В. Піскун. – К.: МП «Леся», 2006. – 672 с.: іл.
5. Сідак В.С. Військова спецслужба Державного Центру УНР в екзилі та її керівники (1926-1938 рр.) [Електронний ресурс] / В.С. Сідак. – Режим доступу: http://warhistory.ukrlife.org/1_02_8.htm (дата звернення: 23.05.2017). – Назва з екрана. – Мова укр.
6. Стрельський Г.В. Мурський Володимир [Електронний ресурс] / Г.В. Стрельський // Енциклопедія історії України: Т. 7. – К.: В-во «Наукова думка», 2010. – 728 с. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Murskyj_V (дата звернення: 06.05.2017). – Назва з екрана. – Мова укр.
7. Шульгин О. Без території. Ідеологія та чин Уряду УНР на чужині / О. Шульгин. – Автентичне відтворення вид.1934р. / Відп. ред. Г.Й. Удовенко; Упорядники: Г.В. Стрельський, І.Д. Шевченко. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 352 с.

Музалёва В.А.

студент,

Научний керівитель: Свиначенко Н.А.

кандидат исторических наук, доцент,

Харьковский национальный экономический университет

имени Семена Кузнеця

ЗАРОЖДЕНИЕ ФОТОИСКУССТВА В ХАРЬКОВЕ

XXI в. – эпоха развития технологий и коммуникаций, благодаря Интернету человечество обрело восхитительный инструмент общения и поиска информации. В свою очередь, представители творческих профессий обрели масштабный плацдарм для реализации своих идей. Так, только для отдельного вида искусства, как фотография, создаются специальные социальные сети (Instagramm, 500px, twenty20 и др.), отдельные группы по интересам, которые открывают нам все чудеса съемки и объединяют людей во всем мире. Фотография стала неотъемлемой частью каждого человека, самые главные моменты жизни проходят сквозь объективы фотографов.

К сожалению, фото стало повседневным занятием, именно из-за этого возникают вопросы, что в фотографию вкладывали люди прошедших времен?